

De kater van Paars

Een redactionele inleiding op het thema

door Allan Varkevisser

Op het moment dat ik dit schrijf, is de partijraad van het CDA bijeen om te vergaderen over de verkiezingsnederlaag van 1998. De christen-democraten maken zich zorgen na het tweede gevoelige verlies op rij - de vorige keer twintig en dit keer vijf zetels - en tegen deze achtergrond woedt een strijd tussen partij en fractie. Wat een verschil met D66 dat na een verlies van 440 raadsleden en tien kamerzetels redelijk comfortabel aan de informatiebesprekingen meedoet. Geen evaluatie, geen debat over de koers en geen personele wisselingen. Daags voor de verkiezingen kon je de kranten niet openslaan of er stond wel een analyse van het komend verlies van D66 en een al dan niet welgemeend advies. Nu lijkt de partij zich alweer te richten op de orde van de dag. Lijkt, want hoewel Paars gevierd is als een feest, wordt nu onderhuids wel degelijk de kater verwerkt, maar dit proces onttrekt zich vooralsnog aan de openbaarheid.

Na een winst van twaalf zetels dwong D66 een paars kabinet af waarin de Democraten vier ministersposten voor hun rekening namen: het recht, de economie, de gezondheid en de wereld, zoals Hans van Mierlo ooit wat overmoedig opmerkte. De samenwerking tussen sociaal-democraten en liberalen betekende een doorbraak in de Nederlandse politieke verhoudingen en werd gekoesterd. Een constructieve opstelling van de fractie was derhalve noodzakelijk. Halverwege de rit werd besloten om voor de profilering van D66 in te zetten op de bestuurlijke daadkracht en kwaliteit van de D66 ministers. Een toen alleszins begrijpelijke strategie, maar hoe anders lagen de kaarten een jaar later! Bijna alle ministers kwamen in moeilijk vaarwater en onder zware kritiek te liggen: wachtlijsten in de zorg, budgetoverschrijdingen, Van Randwijk, Securitel, Affaire Bouterse, ambtsberichten over veilige landen, herijking buitenlands beleid, etc. Ook maakte Hans van Mierlo een eind aan zijn lange carrière als partijleider, maar tilde nog wel eigenhandig Els Borst op het schild van het lijsttrekkerschap. D66 stevende langzaam maar zeker af op een rampzalige campagne en niemand leek bij machte om tijdig in te grijpen.

In dit themadeel staat een kritische analyse van het verlies van '98 door Gerard Schouw en Christiaan de Vries, respectievelijk voorzitter en directeur van de stichting wetenschappelijk bureau. In een interview gaat partijvoorzitter Tom Kok op de meeste kritiekpunten in en geeft tevens zijn interpretatie van de betekenis van de verkiezingsuitslag van '98 voor de partij. Tenslotte tellen enkele komende en gaande Democraten de zegeningen van Paars I, te weten Nadja Jungmann, Sietske Inberg en Bob van den Bos. Alles overziende is er in ieder geval één conclusie die door allen wordt gedeeld. De partij heeft te weinig lef getoond in de afgelopen jaren. D66 moet niet de eigen redelijkheid gaan verwarren met braafheid en lafheid. Of om met Bob van den Bos te spreken: volgzzaamheid en voorzichtigheid worden afgestraft in de politiek. ♦

Reacties op dit thema zijn welkom en een selectie zal worden afgedrukt in het volgende nummer van Idee in augustus.